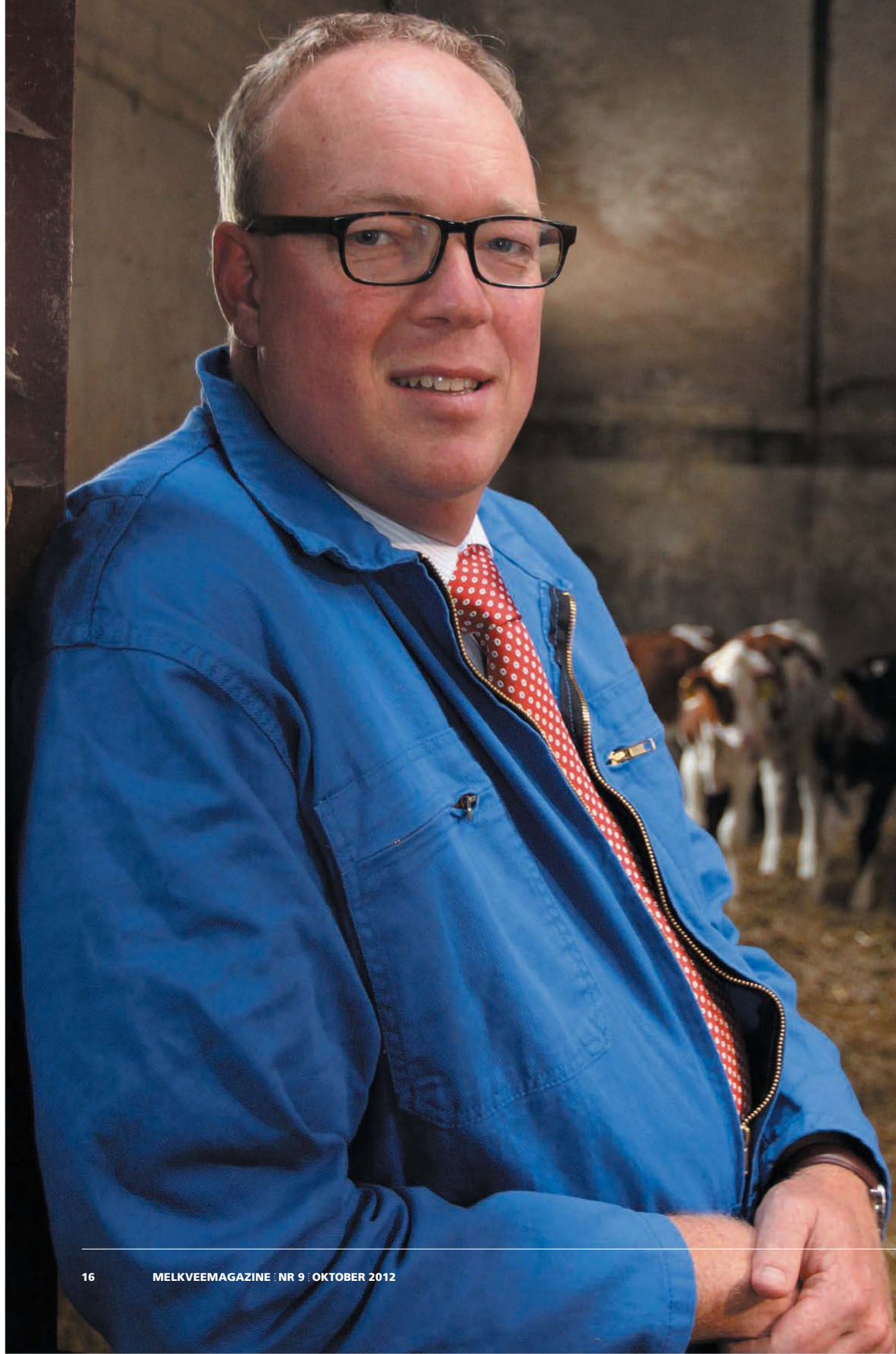

'Rundveehouderij is op de goede weg met antibioticareductie'

SDa beloont goed gedrag

Melkveehouders die met hun antibioticumgebruik op of onder de streefwaarde zitten van 4,6 dierdagdoseringen per dierjaar, worden tot 2015 gevrijwaard van strengere normen. „We willen goed gedrag graag belonen”, aldus woordvoerder Roeland Wessels van de Autoriteit Diergeneesmiddelen (SDa).

De rundveehouderij is dit jaar begonnen met de registratie van het antibioticagebruik. Dat gebeurt in de nieuwe databank MediRund. De rundveehouder en zijn geborgde dierenarts moeten hierin de gegevens omtrent antibioticagebruik tijdig, volledig en correct invoeren. Dat lijkt goed te lukken, aldus Roeland Wessels. De Nijmeegse dierenarts is woordvoerder van de diergeneesmiddelenautoriteit SDa. „De dekkingsgraad is hoog; nagenoeg alle melkveehouders voldoen aan de verplichting”, zegt hij. In de varkens- en pluimveehouderij wordt de hoeveelheid gebruikte antibiotica geregistreerd via een extra module in het IKB-programma. De rundveehouderij heeft voor een andere aanpak gekozen. Samen met de dierenartsenorganisatie KNMvD is het systeem van de geborgde dierenarts geïntroduceerd. Elk rundveebedrijf mag slechts zaken doen met één dierenarts. Die maakt ook het verplichte bedrijfsbehandelplan en is voor de veehouder het centrale aanspreekpunt op het gebied van diergezondheid. Deze één-op-één-relatie moet onder meer voorkomen dat veehouders bij verschillende dierenartsen antibiotica inkopen, waardoor het overzicht op het totale gebruik verdwijnt. Een belangrijk pluspunt van dit systeem ten opzichte van de IKB-systematiek is volgens de SDa dat dierenartsen die structureel te veel antibiotica voorschrijven, óók snel boven komen drijven. Inmiddels hebben de kalverhouderij en de varkens- en pluimveesector ook aangegeven dat ze met de geborgde dierenarts willen gaan werken.

Nieuwe normen

De nieuwe databank MediRund is sinds 1 januari operationeel. De SDa was van plan om in september een eerste evaluatie te maken van de antibiotica-verbruiksgegevens over het eerste halfjaar. Op basis daarvan zouden nieuwe benchmark-indicatoren worden vastgesteld. Dat plan is aangepast, vertelt Wessels. „Over een paar maanden is het al januari; dan kunnen we meteen alle gegevens over het hele eerste jaar analyseren en nieuwe normen opstellen voor 2013 tot 2015.” Deze pragmatische keuze is mede ingegeven door de relatief beperkte menskracht en middelen van de SDa. Dat noopt tot efficiënt werken, geeft de woordvoerder aan.

De cijfers over het eerste halfjaar zijn nu gescreend, maar worden niet gepubliceerd. Wessels kan wel melden dat het beeld er goed uitziet. „Er gaan geen alarmbellen rinkelen. De rundveehouderij is op de goede weg.”

Om het goede gedrag te belonen, is al besloten dat veehouders die met hun antibioticagebruik in de ‘groene zone’ zitten – op of onder de streefwaarde van 4,6 dierdagdoseringen per dierjaar – voorlopig met rust worden gelaten. „Zij gaan er prudent mee om. Tot 2015 worden zij niet meer geconfronteerd met strengere streefwaarden.” Zij die in de ‘oranje zone’ van de

signaleringswaarde zitten (rond 8 dierdagdoseringen per dierjaar) of in de rode zone van de actiewaarde (11,5 of meer dd/dj), krijgen met ingang van volgend jaar wel te maken met scherpere normen richting 2015. Die worden vastgesteld op basis van de data over 2012.

Out of business

Welk percentage van de melkveehouderij in de groene, oranje of rode zone zit, kan Wessels nu nog niet exact aangeven. „Maar de groep die nu nog in de rode zone zit, zal direct stappen moeten gaan zetten om het antibioticagebruik terug te dringen. Nu gelden ze nog als incidentele veelgebruikers, maar na langere tijd in het rood gelden ze als structurele veelverbruikers.” Voor die ‘langere tijd’ wordt nu nog uitgegaan van de periode van een jaar, maar het kan goed zijn dat die periode wordt ingekort, aldus Wessels. Binnen de sectoren is afgesproken dat de UBN's van structurele veelverbruikers worden doorgegeven aan de voedsel- en warenautoriteit NVWA. Zuivelverwerkers kunnen dan vanuit hun eigen kwaliteitsborgingsprogramma's besluiten om bijvoorbeeld de melk van die veehouder niet meer af te nemen.

Voor de geborgde dierenartsen gaat min of meer hetzelfde gelden: als van de rundveebedrijven in hun klantenbestand 10 procent of meer in de rode zone zit, zal de dierenarts worden beschouwd als een (incidentele) veelvoorschrijver. Als dat niet verandert, dan geldt de dierenarts als structurele veelvoorschrijver. Die wordt daar dan ook op aangesproken. Wessels: „Het kan natuurlijk zo zijn dat je toevallig in een gebied zit waar een dierziekte is uitgebroken, waardoor er wat meer wordt voorgeschreven. Maar een echt structurele veelvoorschrijver loopt het risico dat hij zijn status van geborgde dierenarts kwijtraakt, en dan ben je out of business.”

Gerichte aanpak

Van het totale antibioticagebruik in de melkveehouderij komt grofweg 60 procent voor rekening van de uiergezondheid, waarvan tweederde kan worden toegerekend aan droogzetters en een derde aan behandeling van mastitis. Bij het terugdringen van het gebruik van droogzetters is volgens Wessels al een enorme reductie te behalen. In de praktijk wordt al veel onderzoek gedaan naar alternatieven, zowel in behandelingswijze, droogzetstrategie als in de fokkerij. Verder adviseert de SDa dringend om bij behandeling van mastitis altijd een melkmonster te nemen om de exacte kiem te bepalen (antibiogram). „Je start de behandeling natuurlijk wel direct met een breedwerkend antibioticum, maar op basis van het bacteriologisch onderzoek kun je daarna de kiem gericht bestrijden met een antibioticum waar die specifieke bacterie gevoelig voor is.” De kiembepaling gaat

tegenwoordig snel en is volgens Wessels niet al te duur. Bovendien krijg je na verloop van tijd steeds beter in beeld welke kiemen voorkomen in je bedrijfspopulatie. Antibiotica die behoren tot de derde dan wel vierde categorie en belangrijk zijn voor de humane volksgezondheid – zoals Baytril, Cobactan en Excenel – mogen nu nog zonder beperking worden toegediend. Maar dat gaat veranderen. „Op termijn mogen die alleen nog worden toegediend onder strenge voorwaarde, zoals een antibiogram.”

Alternatieve middelen

Het doel van het reduceren van het antibioticagebruik in de veehouderij is: voorkomen dat bacteriën resistent worden tegen antibiotica en (bij mensen) niet meer te behandelen zijn. „Het gaat nog interessant worden of we straks ook daadwerkelijk minder resistentie zullen zien”, meent Wessels. „Want er zal altijd resistentievorming zijn. Bacteriën veranderen en passen zich altijd aan. Helemaal uitbannen van resistentievorming zal nooit lukken. Maar als we dat proces maar kunnen vertragen, indammen tot een aanvaardbaar niveau.”

Ondanks alle nadruk op het terugdringen van het antibioticagebruik (doel voor 2013 is een reductie met 50 procent ten opzichte van 2009); het mag nooit ten koste gaan van dierenwelzijn, benadrukt Wessels. „Als het nodig is, moet je een koe altijd kunnen behandelen. De SDa is zeker niet uit op meer driespenen.” Nu het gebruik van antibiotica onder de loep ligt, worden ook steeds meer alternatieve middelen als knoflookextracten en slangengif als antibioticavervangers aangeprezen. Wessels is heel sceptisch over dergelijke middelen, die hij schaarft onder de categorie ‘ingestralde zonnepitten’. „In de Verenigde Staten staat een pot geld met 1 miljoen dollar klaar voor iedereen die wetenschappelijk, in een dubbel-blind onderzoek, de werking ervan kan aantonen. Maar die pot staat er al vijftien jaar onaangeroerd.” ■

Normen per diercategorie

De SDa werkt van grof naar fijn. Dat betekent dat op termijn ook specifieke normen per diercategorie zullen worden opgesteld, vertelt Wessels. In de kalverhouderij zijn al aparte gebruiksnormen voor witvees en rosé en voor starters en mesters. Starters hebben te maken met jonge dieren en daar is het antibioticagebruik logischerwijs het hoogst, legt hij uit. „Ook de melkveehouderij zal op den duur te maken krijgen met aparte normen voor deelcategorieën.” Daarbij kun je bijvoorbeeld denken aan nuka's, pinken, melkvee of droge koeien.